

Vanliga miljögifter. Barnens miljö i hem och förskolor extra utsatt

”Bästa rådet – städa,

Stockholms hem och förskolor är fulla av miljögifter. Små barn är särskilt utsatta för kemikalier visar en ny studie.

– Skummadrasser och sittpuffar är stora kemikaliereservoarer, säger forskaren Justina Björklund.

Jessica Ritzén
jessica.ritzen@dn.se

● Vi kliver in i ett närmast dammfritt hus med skinande parkett i Upplands Väsby. Justina Björklund har tre barn och vet efter flera års forskning om miljögifter i inomhusmiljö vid Stockholms universitet hur viktigt det är att hålla rent.

– Det bästa rådet jag kan ge är att städa, städa. Barnen exponeras framför allt för miljögifter genom damm. De rör sig nära gol-

både florföreningar och bromerade flamskyddsmedel som vi hittar höga halter av i hem, kontor och på förskolor. Dessa ämnen gör att flickor får svårare att få barn och killar sämre spermie kvalitet, dessutom försämras förmåga hos barn att lära säger Justina Björklund.

Vilka tio förskolor i Stockholm som har undersökts är sekretessbelagat, liksom vilka bilmärken som uppvisade högst kemikaliehalter.

– Förskolor med många madrasser och sittpuffar hade en högre koncentration kemikalier. Vi hade bara kodnamn på förskolorna, men det var inte så stor skillnad mellan dem.

Mest förvånande var att flamskyddsmedel som varit förbjudna i Sverige sedan 1999 fanns i rikliga mängder i samtliga Stockholmsmiljöer. Högst var halterna av flamskyddsmedlet DekabDE.

Stockholmstipset.

Ni tipsar - vi granskar

Är det något DN Stockholm borde skriva om?

stockholmstipset@dn.se

Telefon: 08-738 10 00.

SMS och MMS: 72444 Inled texten med

stockholmstipset.

Twitter: #stockholmstipset

Facebookgrupp: stockholmstipset

Reportrar: Jessica Ritzén 08-738 21 16, Behrang Behdjou 08-738 21 24, Mia Tottmar 08-738 19 84, Anders Sundström 08-738 21 13, Josefine Hökerberg 08-738 10 72, Simon Löfroth 08-738 21 23, Marijana Dragic 08-738 21 12.

– Det är förbjudet i elektronik men får användas i bilar och flygplan. Man säger att det inte är farligt men det räcker med solljus så bryts det ned till farliga låg bromerade PentabDE. Det är dessutom inte bara hormonstörande utan även cancerframkallande, säger Justina Björklund.

Tidigare har man trott att det framför allt är med maten som vi får i oss gifterna, men studien visar ett samband mellan damm i hemmet och förekomsten av miljögifter i bröstmjölken hos kvinnor.

Man kan också se att större hem är mer giftfyllda eftersom det finns fler möbler och textilier och att begagnade möbler innehåller fler farliga ämnen.

– Mitt råd till staden är att när man köper saker till offentliga miljöer så måste man ställa miljökrav och se över vilka som innehåller fal-

Blogg: dn.se/blogg/epstein

Möt Stockholm och stockholmarna tillsammans med Lars Epstein – passionerad fotobokssamlare, DN-fotograf sedan 25 år och urstockholmare.

Stockholm

I korthet

Barnpalatset i ekonomiskt trubbel

Riddarholmen. Barnkulturhuset Palatset, som DN Stockholm skrev om i slutet av september, har ekonomiska problem. Detta bland annat beroende på "viss utebliven extern finansiering och för höga initiala kostnader innan verksamheten hunnit komma i gång i full skala", meddelar Palatset.

Nu utreds förutsättningarna för en rekonstruktion, arbetet beräknas vara klart sista veckan i januari 2012.

Det finns en risk att Palatset drivs vidare i annan regi: "Vi ser över alla alternativ."

– December blir en dålig månad ekonomiskt sett, men långsiktigt ser det ljusare ut. Vi har stort hopp, säger Palatsets grundare och konstnärliga ledare Lotta Nilsson till SVT:s ABC.

Behrang Behdjou

Nytt kulturhus i Jordbro

Jordbro. Efter nedläggningen av Jordbromalmskolan i våras förlorade många Jordbrobor hoppet, men efter onsdagens beslut att skapa ett nytt kultur- och föreningshus är det gladare minner i Stockholmsförorten, rapporterar SVT:s ABC.

– Det är fantastiskt! Som gammal Jordbrobo är jag jätteglad över det här beslutet, säger Michael Vinsa, Jordbro världsorkester.

Behrang Behdjou

Mäklare får inte locka med statister

Inhyrda statister på lägenhetsvisningar är inte passande, anser Fastighetsmäklarnämnden. När en Stockholmsmäklare sade i en tidningsartikel att han inte var främmande för tanken beslöt nämnden att inleda en tillsyn.

Mäklaren säger att vad han menade var att statister skulle kunna förekomma på visningar i framtiden, för att öka det positiva intrycket av lägenheten. Fastighetsmäklarnämnden påpekar att detta kan vilsledda spekulanter och få dem att tro att trycket på lägenheten är större än vad det är. Mäklare borde ta tydligt avstånd från den typen av agerande, anser nämnden. **DN**

Webbfrågan.

Ska gamla Arkitekturskolan rivras?

Ja, jämna eländet med marken

● 27% Nej, huset har sin brutala charm 748 läsare har svarat på DN.se

Män åtalade för våldtäkt

Södertälje. Tre män åtalades i går misstänkta för att brutalt ha våldtagit en yngre kvinna i Södertälje i höstas. Kvinnan träffade männen som bjöd hem henne till ett vandrarhem där hon utsattes för övergreppen. **TT**

Ex-direktör friad

Stockholms stads förre fastighetsdirektör Torbjörn Johansson, som åtalades i april för ett antal fall av grov trolöshet och försök till grov trolöshet mot huvudman, friades i går då åtalet ogillas på samtliga åtalpunkter. **DN**

Sonen Percy, 3 år, älskar att åka dammsugare. Maskinen är egentligen ingen bra leksak då dammet innehåller mycket kemikalier, men bör användas flitigt för att minska miljögifterna, enligt mamma Justina Björklund.

5

Justina Björklunds bästa tips för att minimera kemikalierna

Städa

● A och O är att städa. De kemiska substanserna samlas i damm och sprids sedan i andningsluften.

Bra dammsugare

● Dammsugaren ska ha hepafilter som du byter ofta, minst en gång om året. Töm påsen ofta. Dammsugaren själv är en bov. centraldammsugare är det bästa.

Tvätta händerna

● God handhygien är viktigt särskilt för barn som rör sig nära golv och damm och stoppar händerna i munnen.

Handla kemikaliefritt

● Kräv att få veta vilka kemikalier som elektronik, textilier, möbler innehåller när du handlar. Många ämnen är förbjudna sedan länge i EU.

Möblera med omsorg

● Ju fler möbler, desto mer kemikalier. Äldre och begagnade varor innehåller fler farliga ämnen än nyproducerade.

"Barnen exponeras framför allt av miljögifter via damm. De rör sig nära golvet och har väldigt nära att stoppa händerna i munnen", säger forskaren Justina Björklund. Foto: Lars Lindqvist

städa, städa"

liga kemiska produkter. Men det är svårt att veta som konsument när man köper till exempel en tv att beteckningen Saytex eller Bromkal i själva verket är ett farligt flamskyddsmedel. Många ämnen som är bannlysta i västvärlden tillverkas ju fortfarande i tredje världen som Kina, säger Justina Björklund.

Studien är initierad av Stockholms stad som arbetar för att göra Stockholm giftfritt. I det nya miljöprogrammet som gäller efter nyår ses bromerade flamskyddsmedel som ett av Stockholms största miljöhot.

– Målet är att minska miljögifterna i Stockholm med fokus på fem olika ämnen. Vi ska ställa miljökrav i upphandlingen av alla varor, de värsta miljögifterna ska inte få finnas i produkterna. Vi ska också ta fram en kemikalieplan, säger Ulf Mohlander, enhetschef på Miljöanalys.

Miljögiftsmålen är de svåraste att nå eftersom det handlar om tusentals farliga ämnen. Stockholm är en av de städer som kommit längst i arbetet med att identifiera kemikalierna.

– Vi vet att miljögifterna kommer in till Stockholm via varor. Nu gör vi en långsiktig utrensning men det kommer att dröja många år innan vi kan se någon effekt. Så länge Stockholm kör en tuff kemikalieplan men inte resten av världen så är det svårt.

Hur stockholmarnas hälsa påverkas av de höga kemikaliehalterna i inomhus vet ingen i dag.

– Karolinska har mätt miljögifter i bröstmjölken men vi vet ännu väldigt lite om hälsoeffekterna. Precis som Stefan Jarl belyser i sin film uppstår cocktaileffekter när olika ämnen blandas. Världen är fortfarande nyvaknen inför problemet, säger Ulf Mohlander.

Fakta. Stockholms nya miljöplan

Fem farligaste kemikalierna ska minska

● Stockholms stad ska enligt den nya miljöplanen minska de fem farligaste kemikalierna i staden. Bland annat genom att i varje upphandling av varor undvika följande miljöfarliga ämnen och efterfråga kemikaliefria produkter.

1 Alkylfenoler

Finns i textilier och rengöringsmedel.

2 Antibakteriella ämnen Triclosan finns i tandkräm, deodoranter och sportkläder. Silver finns i tvättmaskiner, kylskåp, sjukvårdsmaterial, skor och kläder.

3 Bromerade flamskyddsmedel Finns i elektronik, möbler, textilier, byggmaterial och skumplast.

4 Ftalater Finns i pvc-golv, vinyltapeter, plastisol-tak, mjukgjorda plastartiklar, underredsmassor i trafiken.

5 Polyflourerande föreningar Finns i impregnerade kläder, skor och möbler, släckskum och golvpolish.